

Onafhankelijk weekblad
sinds 1877

12 maart 2026

Jaargang 150 / Nr. 11

€ 6,95

DE GROENE AMSTERDAMMER

Onderzoek

De nieuwe daklozen

Terwijl steeds meer
mensen op straat belanden,
werken wethouders aan
schijnoplossingen

Plus

Boekenweekspecial

Gemeenteraadsverkiezingen De migrantenstem

Ook een kenniswerker heeft last van fatbikes

Een groeiend deel van de stemgerechtigden bij gemeenteraadsverkiezingen is arbeids- of kennismigrant. Toch stemmen ze nauwelijks. 'Vrijwel niemand in de politiek voelt zich verantwoordelijk voor ons.'

Froukje Santing & Floris Vermeulen

'We zijn allemaal inwoners van Den Haag, daarom hebben we geen speciale paragraaf over *internationals* in ons verkiezingsprogramma', zegt Jaap van der Valk van het CDA. Hij is een van de twaalf politieke vertegenwoordigers die op uitnodiging van Stichting Wijkoverleg Statenkwartier internationals informeren over de gemeenteraadsverkiezing op 18 maart. Het langwerpige zaaltje in het Couvéehuis zit stampvol. De sfeer is gemoedelijk. De nadruk ligt op het idee dat iedereen die in Den Haag woont een Hagenaar is. 'We staan voor een stad waarin iedereen zich thuis voelt', zegt Johan Hofland van ChristenUnie/SGP nog maar eens.

'Natuurlijk is het voor de cohesie goed als u Nederlands leert', waagt Hanna Mitri Rambaran van 50Plus een licht kritische noot. Ze had daarvoor al uitgelegd dat haar partij niet anti-expat is, maar dat de aandacht wel meer uitgaat naar de oorspronkelijke Nederlanders dan naar expats en arbeidsmigranten. 'U heeft rechten, maar ook verantwoordelijkheden', laat Lotte van Basten Batenburg van de VVD weten zonder in details te treden.

Als aan het eind van de avond het woord is aan de zaal, staat Ayesha de Sousa, afkomstig uit India, als eerste op. 'Wat gaat u expliciet doen aan het anti-niet-Nederlandersentiment in dit land?' De meeste politieke vertegenwoordigers laten de vraag lopen, Maarten De Vuyst van GroenLinks-PvdA rept over non-discriminatiebeginselen en Mohammed El Baroudi van Drerrie voor Den Haag (DvD) laat weten dat dat precies de reden is waarom zijn partij, die zich richt op Haagse jongeren met een migratieachtergrond, is opgericht

EU-burgers die in Nederland staan ingeschreven hebben lokaal stemrecht, evenals niet-EU-burgers die hier minimaal vijf jaar legaal verblijven. Ze vormen, door de komst in de afgelopen decennia van steeds meer kennis- en arbeidsmigranten, een groeiend deel van het electoraat. Zo heeft in Amsterdam bij de komende

gemeenteraadsverkiezingen maar liefst zeven-tien procent van het electoraat geen Nederlands paspoort. In theorie goed voor zeven tot acht zetels in de Amsterdamse gemeenteraad.

Toch blijft hun politieke participatie zeer laag. In Den Haag, ook wel getypeerd als de meest vriendelijke 'expatstad' van Nederland, wonen zeker vijftigduizend internationals. Dé reden waarom Jörg Meier, zelf een van hen, er bij Stichting Wijkoverleg Statenkwartier op bleef hame-ren dat er een ontmoeting tussen internationals

'Wat gaat u doen aan het anti-niet-Nederlandersentiment in dit land?'

en de Haagse politiek moest worden georganiseerd en hij de moderatie op zich nam. Aan het eind van de bijeenkomst dringt hij er bij de zaal op aan de stempas die ze die week met de post kregen niet te verliezen en naar de stembus te gaan.

Ter vergelijking: Amsterdam en de regio Eindhoven (met chipfabrikant ASML in Veldhoven) tellen respectievelijk zo'n 100.000 en 25.000 internationals. In Den Haag woont iets minder dan de helft er langer dan vijf jaar en heeft dus stemrecht bij gemeenteraadsverkiezingen, ook als ze niet uit een EU-land komen. Een deel van hen heeft wel degelijk een binding met Nederland, aldus onderzoek uit 2023 van de Haagse Hogeschool & Emma naar de achtergronden van de lage opkomst bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen in 2022. Ze overwegen om zich permanent in Den Haag te vestigen, maar haken af wanneer het op stemmen aankomt. Ze hebben behoefte aan meer Engelse informatie over politieke partijen en hun programma's.

De lage opkomst hangt samen met de geringe interesse en betrokkenheid vanuit de internationals zelf, ze blijven veelal in hun eigen bubbel. Maar het is wel degelijk ook het gevolg van de toegenomen politieke gevoeligheid van het migratievraagstuk in het algemeen. Dat maakt dat partijen, van links tot rechts, terughoudend zijn om zich publiekelijk op te werpen als de stem van ook deze groepen kiezers.

'Kennismigranten merken dat anti-niet-Nederlandersentiment wel degelijk', valt Robin Pascoe de vragenstelster in het Statenkwartier in Den Haag bij. Ze woont inmiddels veertig jaar in Amsterdam en heeft naast een Engels een Nederlands paspoort. Toch voelt ook zij steeds vaker de kille wind die er jegens migranten in Nederland waait. 'Het is nogal schokkend als een Nederlandse vrouw tegen je zegt dat je terug naar je eigen land moet, als je iets zegt over het feit dat ze haar afval naast de ondergrondse container dumpt.'

Pascoe was tot eind vorig jaar eigenaar van DutchNews, dat nieuws en actualiteiten in het Engels aanbiedt aan een internationaal publiek in Nederland. Zo'n zeventigduizend mensen bezoeken de site dagelijks, lezers die een groeiend deel van de populatie in tal van steden in Nederland vormen. 'Maar vrijwel niemand in de politiek voelt zich echt verantwoordelijk voor internationals', verzucht Pascoe. Zij ervaart dat die politieke desinteresse breder is dan de partijpolitieke verschillen rond immigratie en diversiteit: partijen vrezden traditionele kiezers van zich te vervreemden wanneer zij zich nadrukkelijk inzetten voor werknemers en hun gezinnen die in het buitenland geboren zijn.

Achter de lage opkomst en desinteresse schuilt een fundamentele vraagstuk dan enkel de ondervertegenwoordiging van arbeids- en kennismigranten: hoe betrekken we deze groepen daadwerkelijk bij de lokale democratie, en breder: bij de stad? Jarenlang was het zowel landelijk als stedelijk beleid om migranten actief te werven voor de Nederlandse economie. Tegelijkertijd is de aandacht in het politieke debat vooral verschoven naar de vermeende negatieve effecten van hun komst.

Ze worden als zondebok afgeschilderd. Met hun hoge salarissen stuwen kennismigranten de prijs van koop- en huurwoningen in het midden- en hogere segment op. Ze hebben een negatieve impact op de sociale cohesie in de buurt. Voor hun kinderen eisen ze een plek op in het Nederlandse onderwijs en ze investeren niet echt in hun leefomgeving. Arbeidsmigranten pikken, omdat ze genoeg nemen met lage lonen, de banen van lager opgeleiden in. Ze zorgen door overbewoning voor overlast, onveiligheid, criminaliteit en parkeerinfarcten. Om nog maar te zwijgen over het ergerlijke geluid van de bestelbusjes die hen in de vroege morgen ophalen voor veelal werk in de kassen in het Westland, en dat buurtbewoners in wijken als Carnisse in Rotterdam en Laak in Den Haag uit hun slaap houdt.

Marcel van den Bergh / ANP

Internationals werkzaam bij ASML in Veldhoven lopen een rondje in hun middagpauze

Laak is bijvoorbeeld een arme en dichtbevolkte wijk met eentonige portiekflats en relatief veel arbeidsmigranten (officieel achtduizend die allemaal een stempas hebben ontvangen voor 18 maart). Gezien de zorgwekkend lage opkomst van 22,5 procent bij de vorige gemeentelijke stembusgang sloegen de gezamenlijke bewonersverenigingen de handen ineen. In een blad met een oplage van 25.000 dat huis-aan-huis is bezorgd, zetten de Haagse politieke partijen (met uitzondering van de Haagse Stadspartij die niet reageerde) op hun verzoek uiteen wat ze de kiezers in Laak te bieden hebben. Omdat de indruk bestaat dat juist de inwoners die tijdelijk of permanent vanuit het buitenland naar Laak zijn gekomen niet weten hoe ze moeten stemmen en op wie, zijn de verkiezingsstukken vertaald in het Engels, Arabisch, Turks, Bulgaars en Pools.

In weinig omfleurde taal sijpelt uit de aandachtspunten en politieke analyses van het (uiterst) rechtse partijsegment het gedachtegoed door dat arbeidsmigranten niet tot Nederland behoren. Hart voor Den Haag: 'Arbeidsmigranten horen niet massaal in woonwijken te

worden gehuisvest, maar aan de randen van de stad of – liever nog – in de gemeenten waar zij werken, zoals het Westland. Zeker als het gaat om arbeidsmigranten die hier tijdelijk zijn.' Forum voor Democratie: 'Alle problemen in Laak worden erger door overbewoning. In sommige woningen verblijven grote hoeveelheden arbeidsmigranten, vaak illegaal. Zij werken voor minder loon, maar kunnen wel aanspraak maken op Nederlandse voorzieningen. Hierdoor worden Nederlanders onnodig benadeeld. (...) FvD wil hard optreden tegen woonfraude en arbeidsmigratie beperken.'

In Amsterdam ligt de focus van de lokale politiek eerder op de problemen die kenniswerkers, die

Burgemeester Halsema riep internationals op niet in hun eigen bubbel te blijven

sinds enkele jaren geen expats meer genoemd mogen worden maar internationals, zouden veroorzaken. Ze spelen weliswaar een cruciale rol in de ontwikkeling van de hoofdstedelijke economie, maar de meeste politieke partijen maken zich in toenemende mate zorgen over de effecten van hun komst: de prijzen van koop- en huurwoningen stijgen exorbitant, de sociale cohesie in buurten waar zij zich vestigen neemt af.

Voor de Amsterdamse PvdA reden om in de afgelopen raadsperiode een initiatiefvoorstel met als titel *Iedereen kan Amsterdammer worden* in te dienen, dat ervoor moet zorgen dat door middel van taallessen, kennismakingen met buurtinitiatieven en een verplicht bezoek aan de Vrijwilligers Centrale Amsterdam, de kloof tussen internationals en Amsterdammers kleiner wordt. Ook burgemeester Femke Halsema riep internationals expliciet op niet in hun eigen bubbel te blijven en zich in te zetten voor hun buurt. JA21 pakt het voor de komende verkiezingen onduidelijker aan met een verkiezingsposter met de slogan 'Amsterdam weer van ons'. >

Sander Koning / ANP

Seizoensarbeiders zoeken en behandelen zieke tulpen in Dronten

Die terughoudendheid van de lokale politiek om te erkennen dat Amsterdam in demografische zin ingrijpend is veranderd, en de sterke nadruk op het idee dat de problemen in de stad in belangrijke mate vooral door de massale komst van internationals worden veroorzaakt, irriteert Robin Pascoe mateloos. 'Het kernprobleem is dat vrijwel niemand in de politiek wil inzien dat er inmiddels een enorme potentiële groep stemmers in de stad woont die politiek geïntegreerd moet worden.' Dat doe je niet door ze veroordelend toe te spreken en ze van alles de schuld te geven.

Dat anti-niet-Nederlander-sentiment ervaren ook de laagbetaalde arbeidsmigranten, veelal afkomstig uit Midden- en Oost-Europa. Werknemers die inmiddels de helft van al het uitzendwerk in Nederland doen, aldus het Centraal Bureau voor de Statistiek. Dat stelde onlangs eveneens vast dat onze economie steeds afhankelijker wordt van zowel arbeids- als kennismigranten. Eén op de zeven banen in Nederland wordt momenteel vervuld door iemand die in het buitenland is geboren. Alleen al daarom, meent econoom Malgorzata Bos-Karczewska, die een Poolse achtergrond heeft, is de stem van gevestigde EU-burgers bij lokale verkiezingen zo belangrijk. Ze voorziet onder meer gemeenten en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van advies.

Voorafgaand aan het interview geeft ze een disclaimer: 'Mijn inzichten zijn niet vrolijk.' Volgens haar bestaat er in Nederland in het algemeen een afstand tot burgers die uit het buitenland komen. 'Die desinteresse in het lot van nieuwkomers is funest. Mede als gevolg daarvan is er geen sprake van sociale inbedding, laat staan van politieke participatie.' Veel van de maatschappelijke gevolgen van de massale

komst van laagbetaalde EU-werknemers zijn volgens haar op het bordje van gemeenten komen te liggen: huisvesting, uitbuiting, noem maar op.

'Maar daar wordt door gemeenten niet in termen van sociale, laat staan politieke participatie naar gekeken', zegt ze. 'Ze worden versmald tot kort verblijvende arbeidsmigranten, terwijl het accent zou moeten liggen op het feit dat ze EU-burgers zijn, de reden dat ze hier politieke rechten hebben, zoals stemrecht. Je kunt wel blijven vasthouden aan de illusie dat arbeids-

'De meeste internationals weten niet eens dat ze stemrecht hebben als ze hier vijf jaar wonen'

migratie veelal tijdelijk is, maar feitelijk is het een structurele ontwikkeling in de EU. Dat betekent dat er voor gemeenten én politieke partijen een rol is weggelegd om zich met arbeids- en kennismigranten te verbinden. *It takes two to tango.*'

Dolly Loomans, die onlangs aan de Universiteit van Amsterdam promoveerde op het proefschrift *Navigating Housing Beyond Arrival*, stelt dat gemeenten structureel beleid voor EU-arbeidsmigranten vaak overbodig achten vanwege de vermeende tijdelijkheid van hun verblijf. Loomans toont in haar proefschrift aan dat deze groep blijvend in de stad aanwezig is. Maar ook tijdelijkheid mag volgens haar nooit een reden zijn om problemen te negeren, omdat tijdelijke kwetsbaarheid langdurige gevolgen kan hebben. 'Ik sprak laatst met iemand, tien jaar na dato,

over de onveilige ondermaatse woonomstandigheden in kleine ruimtes waar hij direct na aankomst in Nederland tijdelijk moest verblijven. Hij verkrampte helemaal tijdens dat gesprek', zegt Loomans. 'Het algemene idee is dat ze hier tijdelijk zijn, dus dat ze best eventjes in erbarmelijke omstandigheden mogen zitten. Vaak denken werkgevers of verhuurders dat de huisvesting hier in ieder geval beter is dan in Bulgarije of Polen. Maar die tijdelijke ervaringen hebben grote en vaak blijvende impact op deze mensen.'

Het vrije verkeer en verblijf van personen vormt de hoeksteen van het Unieburgerschap, dat met het Verdrag van Maastricht (1992) formeel werd ingevoerd. Maar volgens Bos-Karczewska is er nooit goed nagedacht over de invloed ervan. 'Ze zijn er trots op dat vier procent van alle EU-burgers in een ander EU-land woont. In Brussel praat men over mobiliteit en *mobile EU-citizens*. Dat zijn fancy woorden. Maar goed, dat is uiteindelijk Brussels jargon.'

Ook in Eindhoven, het hart van de Brainport-regio met ruim achthonderduizend inwoners verspreid over 21 gemeenten, zorgen de snelle demografische veranderingen door de komst van internationals, grotendeels van buiten de EU, voor hoofdbreken. Hier worden door ruim zesduizend hightechbedrijven en vooraanstaande kennis- en onderwijsinstellingen complexe machines, producten en innovaties bedacht én gemaakt. De uit India afkomstige Supriya Vij schat dat maar tien tot vijftien procent van de internationals die een stempas in de bus vonden bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen heeft gestemd. 'Het zou toch logisch zijn dat als je hier belasting betaalt en hier je kinderen opvoedt, je geïnteresseerd bent in de lokale politiek en gebruikmaakt van je kiesrecht.'

In een Engelstalig programma op Radio 4 Brainport, te beluisteren via YouTube, maakt ze internationals vertrouwd met de spelregels van de lokale politiek, de verkiezingsprogramma's. 'Als we die opkomst naar 25 procent zouden weten te verhogen, dan is het al een groot succes.'

Een politieke partij die het contact met kenniswerkers al langere tijd zoekt is D66. Rob Jetten was de enige partijleider die naar aanleiding van de vervroegde parlementsverkiezingen in oktober 2025 een interview gaf aan DutchNews. D66-partijgenoten in steden zitten op diezelfde lijn. Raadslid Erik Schmit in Amsterdam: 'Internationals maken hier tussen de tien en vijftien procent van de bevolking uit, een substantiële groep. Maar in de praktijk hebben ze nauwelijks tot geen toegang tot de lokale politiek en daarmee tot de lokale democratie. Zo heb ik bijvoorbeeld bijna nog nooit een international zien inspreken in de gemeenteraad. De meesten weten niet eens dat ze stemrecht hebben als ze hier vijf jaar wonen.'

Schmit, die zelf lange tijd in het buitenland werkte, geeft rondleidingen in het gemeentehuis aan internationals, organiseert

huiskamerbijeenkomsten, gaat afval met hen prikken. De communicatie gebeurt veelal via sociale media. Er zijn chatgroepen waarin nieuws wordt gedeeld en uitnodigingen voor evenementen. Het programma van D66 Amsterdam is voor de komende verkiezingen in zeven talen via hun website te lezen. De ervaring is dat dit *awareness* wekt onder internationals en daarmee mogelijk ook meer kiezers uit deze doelgroep.

Lijsttrekker en D66-wethouder Melanie van der Horst in Amsterdam houdt stadsgesprekken met internationals over wat er goed gaat in de stad en wat er beter kan. Erik Schmit: 'Daar komen, net als uit de enquêtes van DutchNews, eigenlijk heel Amsterdamse antwoorden uit: zorgen over de hoge huren, afval, de fatbike en toeristische druk. Maar ook zaken als eenzaamheid.' In de gesprekken met internationals hoort hij regelmatig dat ze graag mee willen doen in de stad, maar niet weten hoe.

Supriya Vij kwam voor het werk van haar man naar Eindhoven. 'Na vijf jaar keerde ik terug naar India, maar ik besloot vervolgens om me permanent in Eindhoven te vestigen. *An informed decision.*' Met haar bedrijf richt ze zich op professionele ondersteuning van internationals, het opzetten van netwerken, bijvoorbeeld onder buitenlandse vrouwen die voor het werk van hun man naar Eindhoven zijn gekomen en die hier net als zij een eigen bedrijf opzetten.

Vij heeft zich onlangs kandidaat gesteld voor het CDA bij de gemeenteraadsverkiezingen in Eindhoven. 'Ik wil ook de mensen die de Nederlandse taal niet spreken vertegenwoordigen en hun perspectief inbrengen.' Ze is nummer 21 op de CDA-kieslijst. 'De partij is actief in buurten waar veel internationals wonen', vertelt ze in het Engels. 'We houden ons bezig met zaken als *shared responsibility and solidarity*. Thema's waar ik me door voel aangesproken.' Ze lacht: 'Ja, ik moet aan mijn Nederlands werken. Daar ben ik druk mee bezig. Gedurende de coronatijd is het wat weggezaakt.'

De realiteit is volgens haar dat er natuurlijk fricties zijn tussen de nieuwkomers en de oorspronkelijke Eindhovenaren, maar dat in gesprek gaan met elkaar helpt. 'Die laatste groep ziet de huizenprijzen stijgen, er is in deze regio krapte op de woningmarkt. In de komende tijd moeten er tienduizenden huizen bijgebouwd worden, de infrastructuur moet worden aangepakt. Dat vraagt veel van de burgers.' Internationals maken zich volgens haar vooral ook druk over de veiligheid in hun buurt. 'Bij hen wordt vaker ingebroken.'

Toch is er volgens Supriya Vij maar één manier om naar de toekomst van de Brainportregio te kijken. 'Ongeacht of je die toejuicht of vreest, we weten dat de verandering doorzet. Die hightechbedrijven hebben de beste talenten nodig. Dat voltrekt zich op twee manieren: we leiden hier die mensen op én we halen de beste talenten uit de hele wereld.' Ze ziet wel één noodzaak: 'We need to nurture them so that they feel that they belong here. Otherwise nobody will stay.' ■

In Nederland Margriet Oostveen Import in Eindhoven

beeld Milo

Een informatiemarkt voor expats en andere internationals in Eindhoven. Overal tafeltjes vol folders en gretige lokale politici, van LPF tot Denk en CDA. Alleen ontbreekt er iets.

William loopt geïnteresseerd rond en knoopt praatjes aan: een natuurkundig ingenieur van 41 jaar uit India. Werkte eerder aan universiteiten in Frankrijk en Spanje en heeft dit in zijn leven nog nooit meegemaakt. 'Deze gemakkelijke toegang tot politici zou je elders nooit krijgen.'

Complimentje voor de gemeente Eindhoven, die de markt organiseerde. Maar wat ontbreekt er?

William lacht.

Nou?

William, beleefd: 'Ik heb ze niet allemaal gecontroleerd, hahaha.'

Wat ontbreekt, tussen alle brochures en alle flyers die de partijen kwistig uitdelen? ('Wilt u een lolly? Of een pen?') Wat ontbreekt, zijn partijstandpunten in de Engelse taal. Op deze expatmarkt is alles in het Nederlands.

William: 'Behalve bij deze meneer hier!' Aha: D66. Hulde.

In Eindhoven wonen nu 168 nationaliteiten. Terwijl de stad groeide met de komst van techbedrijven zoals ASML, daalde het aantal inwoners met een Nederlandse achtergrond naar 54 procent. Het percentage inwoners met een niet-Nederlandse nationaliteit verdubbelde tot 21.

Ik groeide op aan de noordelijke rand van Eindhoven, in Son. Het dorp was in de jaren zeventig verdeeld in 'autochtonen' en 'import',

William zou een koffiekiosk willen waar hij goedemorgen tegen iemand kan zeggen

zoals dat toen nog heette. Import sprak geen Brabants. Vaak ben ik als kind de bosjes in geduwd: import. Niets schokkends, het hoorde bij de orde der dingen.

Nu rijd ik in een soort vrolijke verbijstering door een totaal veranderde stad. Het *Financieele Dagblad* berekende dat komende gemeenteraadsverkiezingen in Eindhoven 28.373 kiesgerechtigden geen Nederlandse nationaliteit hebben: het hoogste aantal na Amsterdam.

Alle EU-burgers mogen sowieso lokaal stemmen. En wie van verder weg komt en vijf jaar in Nederland woont mag dat ook. In Eindhoven zijn zij samen goed voor zeven van de 39 zetels in de gemeenteraad.

Er zou een Engelstalige introductie van een uur zijn. Ik meldde me online aan voor een kaartje. Per e-mail volgde een lap tekst vol informatie en routebeschrijving: alles in het Nederlands. Gevolg: zeven belangstellenden.

William heeft heldere vragen voor politici. Hij zou willen weten of er bij zijn flat een parkje, bankjes of andere kleine voorzieningen kunnen komen. Plaatsen waar je lukraak een praatje kunt aanknopen: 'Of gewoon een kiosk voor koffie met iemand om goedemorgen tegen te zeggen.'

Zijn vorige appartement in Eindhoven had een lift. Zeven seconden duurde het om op zijn etage te komen. In die zeven seconden zei niemand gedag.

William lacht weer en wijt het aan 'een beetje een identiteitscrisis onder Nederlanders. Ze kunnen nog niet helemaal accepteren wie ze zo snel zijn geworden. En ze romantiseren wie ze waren.'

Flyers in het Engels? Leuk idee! zei een lijsttrekker. Over vier jaar misschien.

Reageren? oostveen@groene.nl